
RECENZJA DYSERTACJI DOKTORSKIEJ

Pani magister Marzeny Radziun

***pt. „Decyzje zobowiązujące Komisji Europejskiej
w świetle prawa konkurencji Unii Europejskiej”***

**22 CZERWCA 2018 R.
UNIWERSYTET RZESZOWSKI
Ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów**

Rzeszów, 22 czerwca 2018 r.

dr hab. Jan Olszewski, Prof. UR

Kierownik Zakładu Prawa Handlowego i Gospodarczego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytetu Rzeszowskiego

ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów

tel. kom. 607 639 377

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Marzeny Radziun
pt. „Decyzje zobowiązujące Komisji Europejskiej w świetle prawa
konkurencji Unii Europejskiej”, Szczecin 2018**

OCENA PRACY DOKORSKIEJ

1. Ogólna charakterystyka konstrukcji pracy

Praca doktorska mgr Marzeny Radziun składa się z ośmiu rozdziałów. W pracy zawarto także inne typowe elementy jak Wprowadzenie i Zakończenie oraz Wykaz Skrótny i Bibliografię. Konstrukcja pracy jest generalnie poprawna, jednak w kilku kwestiach należy jednak wskazać ułomności lub nawet niespójność. Pracę rozpoczyna zbyt mało i raczej bardzo ogólne Wprowadzenie. Zawiera ono jednak podstawowe elementy.

2. Określenie dyscypliny prawa:

Autorka we wprowadzeniu określa, iż właściwą dyscypliną zgodnie z tematem jest publiczne prawo gospodarcze (tj. szerzej prawo administracyjne). Praca po analizie całościowej także to założenie potwierdza. Są też w pracy znaczące odniesienia do prawa UE, w pewnym zakresie także do prawa międzynarodowego. Całość takich powiązań nie zmienia charakteru pracy, a jedynie służy lepszemu analizie problemów w niej omawianych.

3. Wybór tematu pracy:

Praca Pani mgr Marzyny Radziun pt. *„Decyzje zobowiązujące Komisji Europejskiej w świetle prawa konkurencji Unii Europejskiej”* generalnie odnosi się do publicznego prawa konkurencji. Powszecznie zaś wiadomo iż znaczna skala naruszeń prawa konkurencji w Polsce powoduje szereg strat w gospodarce i o konsumentów. Warto też zaznaczyć iż prawo konkurencji, aby nadążać za strategiami nie zawsze uczciwymi przedsiębiorców powinno być bardziej dynamicznie i gotowe na zmiany. Dlatego też materia ta ulega ewolucji, w szczególności na skutek aktywności organów UE. Bardzo ważną rolę w tym zakresie przypada Komisji Europejskiej, i przejawia się ona nie tylko w procesie wykonywania tego prawa, ale od pewnego czasu także poprzez indywidualne koncylinowanie. Ten nowatorski proces ustalania przez Komisję decyzji zobowiązujących w literaturze polskiej jest jedynie wzmiankowany. Dlatego też z wielką radością należy przyjąć niniejszy temat. Jako dowatorski i o dużych walorach teoretycznych, ale też praktycznych.

4. Charakterystyka pracy:

We Wprowadzeniu Autorka wpiern podkreśliła znaczenie negocjacyjnych metod w postępowaniach z zakresu prawa konkurencji, a następnie dokonała przeglądu treściowego. W ramach krótkiej charakterystyki poszczególnych rozdziałów, podkreślone zostały najważniejsze kwestie. Wprowadzenie zamyka przegląd metod badawczych i wyjaśnienie kilku podstawowych terminów administracyjno-prawnych. Brak jest jednak jakichkolwiek też, a nawet cele w pracy są słabo ujęte, oprócz podstawowego celu, a zakresie odpowiedzi na pytanie o roli negocjacyjnych metod, i o przydatność tych negocjacji w prawie konkurencji. Ponadto, nie wskazano, dlaczego nie zastosowano innych metod badawczych, szczególnie użyteczne byłoby tu szersze uzasadnienie co do rezygnacji z metod empirycznych. Na

marginesie pragnę zaznaczyć, iż ten brak empirii w pracy skutkuje nieco mniejszą odwagą w kilku tematach czy też koncepcjach reformowania.

Rozdział I pt. „*Instytut i uwarunkowania negocjacyjnego sposobu stosowania prawa konkurencji*” (str. 14-43). Autorka pracy ma świadomość męczącego postępu, jaki wprowadzono poprzez negocjacyjny sposób stosowania prawa, dlatego naświetla specyfikę tej instytucji. W zasadzie jest to wnikliwa analiza pojęciowa poprzedzona zarysem publicznego i prywatnego stosowania prawa konkurencji. Z całokształtu oprócz opisów zawartych w Rozdziale I warto uwagi jest prawnie porównawcze ocenie dwóch instytucji jakimi są negocjacje i concyliacje stosowane w prawie konkurencji, i to zarówno w trybie prywatnym jak i publicznym. W podsumowaniu pojawia się wykaz zalet i wad dla w/w sposobów stosowania prawa konkurencji.

Rozdział II pt. „*Zaluzeniu i podsumowy prawnie stosowania decyzji zobowiązującej w prawie konkurencji Unii Europejskiej*” (str. 43-74). Rozdział ten wpierny ukazuje przegląd historyczny ukazujący kilka etapów stosowania decyzji zobowiązującej w prawie konkurencji UE. Następnie oświetlono tu podstawy prawne oraz strukturę decyzji zobowiązującej. Tu także przed podsumowaniem wyodrębniono podrozdział zawierający przegląd wad i zalet jakie daje decyzja zobowiązująca.

Rozdział III pt. „*Decyzje zobowiązujące i ich odpowiedniki w wybranych krajowych porządkach prawnych w kontekście negocjacyjnego stosowania prawa konkurencji UE*” (str. 75-111). Autorka omawia tu sygnalnie pięć porządków prawnych. Zasadnie analizę rozpoczęła tu od prawa amerykańskiego (tzn. Stanów Zjednoczonych Ameryki), jako iż to państwo jest prekursorem wszystkich rozwiązań w prawie konkurencji. Tu podpowiadam iż wadą metodologiczną jest zupełny brak odniesień do badań empirycznych, (które są podawane w DOJ i FTC) jakie w USA prowadzono nad tym tematem¹. Autorka nawet jeśli rezygnuje z tej formy badawczej to powinna wykazać dlaczego. Następnie występują opisy prawa angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego i ostatecznie polskiego. Tu także mamy dość ciekawie porównywanie (str. 104-111).

Rozdział IV pt. „*Sprawiedliwość procedur w postępowaniu kończącym się decyzją zobowiązującą Komisji Europejskiej*” (str. 111-132). Zanim jeszcze Autorka przejdzie do meritum Rozdziału IV dokonuje oceny aksjologicznej poprzez analizę wartości

¹ No, *Less interest in public good* (przykładem ukazwanym w literaturze USA).

w sprawiedliwości proceduralnej w postępowaniach przed Komisją. Po takim wprowadzeniu w Rozdziale znalazł się przegląd ogólnych praktycznych procesowych kwestii. Ukazano tu m.in. sytuację procesową stron i podmiotów trzecich, prawa stron i ostatecznie prawa podmiotów trzecich.

Rozdział V pt. „Decyzje zobowiązujące Komisji Europejskiej w świetle zasady proporcjonalności” (str. 133-155). Jednym z istotnych elementów granicznych w decyzjach zobowiązujących jest zasada proporcjonalności. Autorka bierąc to pod uwagę wpierny wyjaśnia istotę tej zasady, a następnie ukazuje ją na tle wybranego przypadku (Sprawa Alonso – str. 137-143).

Rozdział VI pt. „Kontrola sądowa decyzji zobowiązujących Komisji Europejskiej” (str. 156-177). Autorka rozpoczyna tu od podstaw prawnych kontroli w prawie konkurencji UE. Następnie precyzyjnie nawiązuje do specyfiki standardów kontroli sądowej w zakresie decyzji zobowiązujących Komisji Europejskiej (str. 162-169). Warto podkreślić jest tu dostarczenie alternatywy dla obowiązującego standardu kontroli sądowej decyzji zobowiązującej Komisji Europejskiej (str. 172-177).

Rozdział VII pt. „Wpływ decyzji zobowiązującej Komisji Europejskiej na prywatnoprawne dochodzenie naruszeń z tytułu naruszeń reguł konkurencji” (str. 178-196). Autorka już wcześniej mówi o tym, jakie daje w/w decyzja to jednak niesie też ona pewne wady. Podstawowe zagrożenie to problemy po wydaniu decyzji w dochodzeniu prywatnoprawnych naruszeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji (str. 188-190). Autorka dostrzega i tu przede wszystkim problem z uzyskiwaniem informacji od organów kontrolnych, a potem i całym procesem odszkodowawczym. Pozytywnie należy także ocenić, przedstawienie tu pewnych propozycji procesowych dla powodów dochodzących naruszeń o odszkodowanie wynikające z naruszenia prawa konkurencji.

Rozdział VIII pt. „Sprawa Komisji Europejskiej vs Gazprom – studium przypadku w kontekście decyzji zobowiązujących Komisji Europejskiej” (str. 197-209). Po zakończeniu analizy merytorycznej Autorka przedstawia sprawę, która ma wyjątkowe znaczenie dla konkurencji w Europie. Chodzi tu o postępowanie przeciwko Gazpromowi. Umiejscowienie to opisano nie tylko samą sprawę, ale na pozytywną uwagę zasługują różne warianty zakończenia postępowania.

Całość pracy zamyka zakończenie (str. 210-214). Biorąc pod uwagę bogate wnioski w kolejnych podsumowaniach zakończenie jest zbyt ogólne i nie oddaje całego dorobku pracy.

5. Ocena zakończenia pracy

Zakończenie pracy rozpoczęło od odpowiedzi na pytanie z wprowadzenia co do roli decyzji zobowiązującej. Autorka wskazuje, iż nie może jednoznacznie potwierdzić, iż instytucja ta jest właściwym kierunkiem stosowania prawa konkurencji. Dalej przypomina wyliczone wcześniej wady i zalety. Niewątpliwie zaletą pracy jest tu przedstawienie kilku rozwiązań, które są pożądane (np. kształtowanie przez komisje opinii podmiotów trzecich).

Wydaje się jednak, iż drugi pogląd Autorki o negatywnej ocenie efektywności w sprawach prywatnych dochodzeń o uszczerbek z tytułu naruszenia prawa konkurencji nie do końca jest przekonujący. Krytyka tej instytucji wynika nie tyle z braku informacji, jaka mogła by powstać, ale z krótkiego okresu wdrażania tej nowej instytucji. (w Polsce obowiązuje niespełna rok).

Pozostałe koncepcje w zakresie zaś wspierania powództw prywatnych o w/w uszczerbek uważam za trafne i warte adaptacji do unijnego systemu prawnego jako standardy w postaci rozporządzeń (np. popieram m.in. postulat co do ograniczenia kosztów dla konsumentów oraz mikro i małych przedsiębiorców czy powszechna pomoc prawną). Ostateczna ocena badanej instytucji wskazuje, iż Autorka zbyt teoretycznie i w oderwaniu od praktyki realizowała temat badawczy. Ponadto nadmierny sceptycyzm wynika z faktu, iż w Polsce stosunkowo rzadko korzysta się z instytucji mediacji. W ten sposób przedstawiane wcześniej potrzeby korzystania z pewnych elementów empirycznych się potwierdzają. Nadmierne skoncentrowanie się na źródłach teoretycznych pozbawiło Autorkę spojrzenia praktycznego i ograniczyło pole oceny.

Szkoda też, iż Autorka jeśli cytowała pewne rozwiązania z USA wprost nie wskazała, które z tamtejszych rozwiązań należy adaptować. Gdyż właśnie opinionowanie podmiotów zainteresowanych przez FTC ma w USA już wyjątkowo długi staż⁷.

6. Szczególna ocena całości pracy i sugestie korekt

W pracy można znaleźć kilka uchybień. Są to raczej niewielkie wady: W szczególności wymieniałbym tu uwagi co do konstrukcji i tu przypominam iż prace powinny poprzedzać wprost ustalanie pytań zawartych w pracy, potem są zwykle odniesienia historyczne, podstawy prawne aktualne, odniesienia do różnych podmiotów wykonawczych czy nadzorczych, a dopiero dalej dnołny już opis problemów badawczych. Tu jedynie część u/w elementów jest tak ujęta.

Wspominałem także o uchybieniach metodologicznych.

Metodologia w zakresie „siatki” pojęciowej zawartej w pracy wymaga właśnie takiego lepszego uzasadnienia tak samo jak brak odniesienia empirycznego. Widziałbym także w pracy potrzebę szerszego odniesienia aksjologicznego. Za wyhołem każdej insynicji prawnej przemawiają względy merytoryczne, ale też przesłanki aksjologiczne. Jeśli aksjologię w pracy nawet niech opisano to jest to jedynie fragment z spektrum wartości jakie niesie ten temat. Z ściśle merytorycznych uwag należy wskazać także brak wskazań co do adaptacji rozwiązań prawnych z USA.

W zakresie oceny prawa obcego (szczególnie z USA) w niewielkim stopniu wykorzystano doświadczenia tamtejszych organów adyminopolowych (np. z FTC). Za wadę metodologiczną należy uznać pominięcie w pracy typowego opisu badań empirycznych, (własnych lub cytowanych np. z stron internetowych FTC). Należy tu przypomnieć, iż brak tego typu badań skutkował u Autorki zawężeniem niektórych wnioskowań, które zawarte zostały w podsumowaniach i zakończeniu. Na końcu uwag podkreślam iż wiele z nich można było uniknąć jeśli Autorka wyraźniej opisała hy metodologię i uzasadniła np. taką szczególną konstrukcję, lub pomijanie pewnych tematów. Czyli jeżeli Autorka rezygnuje rozmyślnie z takiej, klasycznej konstrukcji to powinna taką zmianę uzasadnić.

⁷ Recenzent sam uczestniczył w takich konsultacjach podczas praktyk w FTC w 1993 r.

7 Uwagi końcowe

Powyżej wyliczone uwagi i konkluzje są nie tyle oceną krytyczną, ale stanowią sugestię potrzebny przyłożenie większej uwagi przez Autorkę do aspektów merytorycznych, opisujących metodologię, konstrukcyjnych oraz zdolności co do wykorzystania obcych doświadczeń.

W UE w obrębie unijnego Prawa Konkurencji za przykładem Stanów Zjednoczonych Ameryki wprowadzono już kilka instytucji prawnych o charakterze negocjacyjnym. Jak początkowo dowodziła literatura negocjacyjne metody kończenia postępowań niosą pewne niejasności, a ponadto grożą nierównym orzekaniem¹. Dlatego też z zadowoleniem należy przyjąć pracę w której opisane zostały tak wnikliwie wady i zalety opisanych tam instytucji prawnych a następnie iż wskazano liczne instrumenty zabezpieczające ten proces².

Dlatego też wyrażam przekonanie, iż recenzowanie przeze mnie pracy doktorskiej Pani mgr Martyny Radziun pt. *„Decyzje zobowiązujące Komisji Europejskiej w świetle prawa konkurencji Unii Europejskiej”*, napisanej pod kierunkiem pod kierunkiem dr hab. Rajmunda Mołskiego, Prof. UJ, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Autorka przez wnikliwe analizy tematu, naświetla tam zawarte problemy administracyjnoprawne, co potwierdza, iż posiada ogólną wiedzę teoretyczną w zakresie prawa administracyjnego, a także umiejętność prowadzenia pracy naukowej. Podsumowując, recenzowana praca spełnia wymagania stawiane pracy doktorskiej. Jej niewątpliwą zaletą jest nowatorskie ujęcie tematu pod kątem administracyjnoprawnym po dokonaniu analizy stosownych przepisów i orzecznictwa oraz literatury przedmiotu.

(dr hab. Jan Olszewski, Prof. UR)

¹ Cytuje się Autorka

² Czyli jak zapewnić aby decyzje zobowiązujące były bezpieczne i sprawiedliwe.